

I.

AZ ORSZÁG PIÓCAI.

(Gróf Lónyay. Kerkápoly. A Deák-párt bomlása.)

Hogy azt az ideges gyűlölséget, a melylyel a volt Deák-párt tagjai Tisza Kalmán ellen viseltetnek, s a mely főindoka volt az ellenzéki fractiók párttá egyesülésének — megérthessük és méltányolhassuk, vessünk egy pillantást a régi Deák-párt történetébe.

Mert ma csak az egyetlen Kaas Ivor van ott a számbavehető emberek között (a dii minorum gentiummal úgy sincs dolgunk) a ki a Deák-párt történetében alig játszott egyéb szerepet, mint hogy a gróf Lónyay Menyhért fizetett journalistája volt. Ez pedig azért nem érdemel különös említést, mivel gróf Lónyay Menyhértnak nagyon sok volt a fizetett journalistája.

* * *

Gróf Lónyay Menyhért azóta hosszú időre visszavonult a politikai élet küzdelmeitől. Csak most, a kiegyezési tárgyalások folyama alatt tett kísérletet, hogy szerepelhetne-e még azon a szin-

padon, a melyen egyszer már oly gyalázatosan elbukott, s a melynek ő nála alig volt és alig lesz nagyobb komédiása valaha.

Báró Kaas Ivornak tehát voltak esendes percei is a „Pesti Napló“-nál, a mikor Tiszát nem bántotta olyan epés rángatozással, mint ma teszi; a mikor nem keresett ki minden alkalmat, hogy abból tőkét faragjon magának, — nem annyira a kormány, mint inkább egyenesen a Tisza Kálmán személye ellen.

Egyszer azonban eszébe jutott, hogy ő Márkus Pistát megteszi képviselőházi jegyzőnek, s megkérte Tisza Kálmánt, legyen tekintettel az ő protegejére. Hogy Márkus Pista nem lett képviselőházi jegyző, báró Kaas Ivor minden epéjét tengerré gyűjtötte, és akkor kiöntött vele a „Pesti Napló“-ban.

Tehát azok a szépen folyó jambusok, a melyekből az ő ügyes tolla a vezérecikkek prózáját esinálja: mind a harag, a gyűlölködő boszszúvágy és sértett hiúság által sugalvák; személyes, egyéni indokok iratják vele azokat a mérges piszkolódásokat a kormányelnök ellen, a melyek még mérgesebbek azóta, a mióta gróf Lónyay Menyhért a politikai mozgalmakban újra szerepet akart osztani magának.

* * *

És a mint személyes indokok vezetik Kaas Ivort a Tisza ellen irányzott gyanúsító támadá-

sok rendszerében, azonképen személyes indokok vezetik azokat a párt-embereket, a kik most az egyesült ellenzéket megalkották.

Soha sem volt arra példa a magyar történelemben, — és adja Isten, hogy ne is legyen többé soha, — hogy az ország uralkodó többségét assimilálják annak vezérével, s hogy a többség, vagy a kormány által elkövetett hibákért a miniszterelnököt vádolják és tegyék minduntalan felelőssé.

A Deák-párt idejében a balközép lapjai és maga a párt, nem beszéltek se Deákról, se Andrássyról, Bittórol, Szlávyról, vagy a többiről, — csak akkor, ha épen az ő személyes tetteik provocálták a felszólalást. Különben támadásukban vagy dicséretükben mindig a párt- vagy a kormány-összeséget, vagy az egyes szakminisztereket vették bírálatuk alá.

A Deák-párt különböző árnyalatainak organumai hasonló modort követtek akár a balközép eljárásának sokszor kíméletlen kritikájánál, akár saját pártjuk vagy kormányuk megítélésében. Csak mióta Tisza Kálmán áll a többség és kormány élén, azóta lett rendszerré az a qualificálatlan modor, hogy az ellenzéki lapok per „Tisza-regime“, vagy még gyakrabban per „Tisza úr“ beszélnek arról, a mi politikai esemény történik.

Legyen ez azután a Tisza, vagy más kezdeményezése, ez ő előttük egyre megy, járja foly-

tonosan a „Tisza ur“ mintegy kirívó igazolásául annak, hogy ők nem elvet, nem pártot, nem kormányt, — de személyt támadnak, és hogy támadásuk az egyéni ellenszenv és rossz akarat mindenestre szégyenítő bélyegét viseli magán.

Mi ennek az általánossá lett személyeskedő támadásoknak az oka?

Semmi egyéb, mint a súlyedésig hanyatlott Deák-párt politikai erkölestelenségének elszomorító folytatása.

*
* *
*

Nagy mértéke a gyűlöletnek és még nagyobb foka a politikai erkölestelenségnek kell ahoz, hogy emberek, a kik a politika terén lehetlenné tették magukat, megbontsák a parlamenti pártokat és fuzionáljanak velük ellentétes elemekkel csak azért, mert reménylik, hogy majdan a nemzet bizalmával tiszteli őket meg; s ezen az alapon megbuktatják s azután megsemmisítik Tisza Kálmánt.

Nagy politikai erkölestelenség kell ahoz, hogy egy ujonnan alakult párt, a melyik alakulása „egészségesnek“ szereti nevezni, politikai aktiójával azzal kezdi meg, hogy a legnemtelenebb hazugságok, mondva csinált hírek világgá-boesátásával

akarja az uralkodó kormány és többség népszerűségét aláásni.

Pedig az egyesült ellenzéknek ez a taktikája.

Mikor a kigyezés Austriával végleg megkötöttnek lőn jelentve, a „Pesti Napló“ „jól értesült körökből“ azt a hirt hozta forgalomba, hogy Széll Kálmán le akarta tenni tárcáját, mert a kigyezés befejezésével nincsen megelégedve.

Ugyancsak a „Pesti Napló“ időnként mint a Tisza kormány és „Tisza úr“ népszerűtlenségének eclatans bizonyítékát emlegette, hogy: a zalaegerszegi, vagy egyik s másik szabadelvű kör, — miután „Tisza ur“ politikáját föltétlenül kárhozzatja, — feloszlott.

Természetesen egy szó sem igaz az egészről, hanem a régi Deák-párt tekintélyesei az ő régi politikai erkölceiket gyakorolták csak tovább az efféle hírek terjesztésével.

Az ország érzi ezt és épen azért ha itt-ott feloszlott is egy-egy szabadelvű kör, de egyesült ellenzék clubja — nem alakult sehol.

*
* *
*

Hogy is merik a Deák-pártnak az egyesült ellenzék aktióját intéző némely tagjai ilyenek után Tiszát vádolni szédelgéssel, taktikával és politikai immoralitással!

Hiszen a mit ők Tisza ellen elkövetnek, az többé nem ellenzékeskedés: az parlamenti kofázkodás és a legnagyobb szemtelenség. a mit tisztességes országban — tisztességtelen emberek elkövethetnek.

Utoljára is oda jutnak, — ha már nincsenek ott, — hogy a nemzetben Tisza iránt rokonszenvet ébresztenek, magukat pedig — megutáltatják. Lejártakká lesznek, mielőtt szerepelhettek volna.

*
* * *

Bántják Tiszát a kiegyezésért.

Tehetik, hiszen a kiegyezés csakugyan rossz. Dehogy jobb, mint a milyet ők csináltak, mikor a nemzet vérét, vagyonát, gazdagságát, — mindenét még ki nem szípták, mikor még szűzen álltunk szemközt Austriával, — az minden józan gondolkozó előtt kétségtelen.

Koldusbotra juttattak, bukásukban az ország megvetése kísérte őket; ki vették kezünkől és saját önző céljaikra használták fel az anyagi előnyt, és most még merik arrogálni maguknak, hogy ők jobb kiegyezést tudtak volna csinálni!!

Ők? — Nevetséges!

*
* * *

Emlékezzenek csak vissza az első magyar kölcsönre.

Nem volt még adósságunk, hitelünket a legelőnyösebben értékesíthetjük vala, és akkor kiküldi Lónyay Kiss Miklóst Párisba és köt olyan kölcsönt, a melyik bizony rosabb, bizony hátrányosabb annál, a mely Tisza Kálmánnak az ország hitelvesztettsége miatt a legrosszabbul ütött ki.

S így ha a Tisza Kálmán kölcsön-műveletei ellen Kiss Miklós opponál, a ki Lónyay mellett százezreket szerzett magának és kényelemben él, első szerelme — Páris kebelén, — ezt még lehetne érteni.

De hogy Lónyay gróf és mellette azok az emberek opponálnak, a kik a Lónyay első kölcsönét megszavazták, — ez már csak abban a példátlan cynismusban leli magyarázatát, a melyik azokat az urakat hatalmuk hét esztendeje alatt mindig jellemezte.

* * *

Ha az a zsidó asszony csinálna oppositiót a Tisza kormányban uralkodó gazdálkodás ellen, a kinek — no természetesen Kerkápolynén és a férjén kívül — a honvédség silány mundurját köszönjük, — ezt megint lehetne érteni.

De hogy Kerkapoly opponáljon a mostani rosz pénzügyi gazdálkodásnak; hogy ő akarja

„nagyban és egészben“ reformálni a mi közgazdasági és pénzügyi állapotainkat; ő, a kinek pénzügyministersége alatt az államkinestárban gyakran 5000 frt nem volt egy rakáson; ő, a ki egy bizonyos vasutat tizezer forintnyi jogos követelésére csak akkor fizetet ki, mikor ez már pörrel fenyegetőzött, s akkor is úgy, hogy még a lánchid jegykiadó-cassáiból is elő kellett kutatni a piculákat sőt a félkrajcárosokat és kocsiszámra vitték a rézpénzt Budára, hogy ez a 10,000 frt össze gyűljön, — és ma ez az ember tart országot reszkettető beszédekkel rossz pénzügyi gazdálkodás ellen — ez már a b s u r d u m.

*
* *
*

Egyébként ne panaszkodjunk, mert a Kerkápoly pénzügyminiszteriségének mégis van egy haszna.

A főváros egy egész utcát kapott a — Kerkápoly házaiból.

Ma „csillag“-utcának hívják, de a háládatos utókor bizonyosan „Kerkápoly“-utcának fogja idővel keresztelni.

*
* *
*

Igy vagyunk a sokszor megpanaszolt adófölemelésekkel.

A nemzet nem bírja a nagy terheket. Az adók olyan magasak, a milyenek sehol más országban.

Nos, ki hozta javaslatba az adófelemeléseket? Ki proponálta az adóknak olyan magasra fölszigázását, hogy mint példátlan nagyot emlegeti mindenki?

A Bittó-miniszterium!

És ki tette szükségessé ezt a nemzet testebe markoló, tőkét emésztő adófelemelést?

A Deák-párt gazdálkodása!

Tisza Kálmán csak magáévá tette a Bittó-miniszterium által beterjesztett javaslatokat, mert szüksége volt reá; az ország nem élhetett meg másképen.

És ma Bittó meri Tiszának szemére vetni, hogy azokat az adókat, a melyeket az ő miniszteriuma proponált — minek hozta be, hiszen a nemzet nem bírja elviselni!

De hát minek proponálta?

Különben akárki proponálja is, a magas adókért a felelősség Tisza Kálmánt soha sem fogja terhelni.

*
* *
*

A deficitünk apad. Az pedig, hogy a deficit kevesbedjék, életérdeke ennek az országnak.

Nézzük csak át Kerkápolynak egy-egy pénzügyi exposeját. Még a ki csak olvasta is, elhiszi neki, hogy csupa boldogság, csupa irigyelni való jóllét uralkodik nálunk; a ki pedig azt, a mit olvasott, Kerkápolytól hallotta előadva, — megesküszik rá, hogy soh'se volt és soh'se lesz deficitünk.

Persze csak — „nagyban és egészben“, mert apró részleteiben megütötték biz azok a 40—50 milliócskát minden esztendőben.

De hát Kerkápoly ránk disputálta, hogy nincsen deficit! — Pedig volt. — „nagyban“, mivel hogy az egyensúlyt helyreállítani, Kerkápoly nem bírta — „egészben“.

*
* *
*

Ma a kormány legalább őszintén feltárja a pénzügyi helyzetet. Elmondja hogy: várok ennyi jövedelmet, lesz a kiadásom ennyi. Ha csalódik egy pár millióval, az nagyon természetes, miután nálunk a jövedelmek befolyása mindig bizonytalan. Az időjárástól és a terméstől függ, telik-e adóra.

De emlékezzünk csak vissza a Lónyay pénzügyminiszterségére. Azon Lónyayéra, a ki ma a pénzügyminiszter tételeinek még valószínűségét is megtagadja.

A nemes gróf összeállította budgetjét úgy hogy sokkal kevesebb jövedelmet irányzott elő.

mint a mennyinek a legroszabb körülmények között befolyjni kellett. Ha aztán plus volt a bevételekben, Lónyay fennen kérkedett vele, mintha az az ő érdeme lenne. És ezek mellett a fényes eredmények mellett mindjárt az első kölcsönével fiascot csinált.

És oda vitte az országot az ő államférfiui bölcsessége, hogy miniszterelnök korában társai véd és dac-szövetséget kötöttek ellene, s úgy szólván kényszerítették őt a lemondásra.

Ezt ugyan nagyon jól tették; használtak vele az országnak, de annál többet ártottak aztán azzal, hogy a véd és dac-szövetségnek egyik pontja értelmében az egész miniszterium együtt maradásra kötelezte magát. Így történhetett meg, hogy jó ideig nem lehetett még csak azt sem keresztül vinni, hogy egyes tárcákban álljon be változás s így maradt az ország nyakán pénzügyminiszternek — Kerkápoly Károly.

* * *

Utoljára is maga a párt találta tűrhetetlennek az ő gazdálkodását, és megbuktatták. Bukása után ugyan siettek neki bizalmat szavazni, de hát ez már a Deák-párti erkölcsök egyik jellemző vonása.

* * *

Eszembe jut az a nap, mikor a házban búcsú beszédét tartotta. A lapok tele voltak az

ő eljárásának korholásával, sőt szidalmazásával. Különösen egy tekintélyes német ujság ítélte el tudatlanságát és könyelműségét.

Ez volt reggel.

Tíz órakor elkezdett Kerkápoly beszélni. Beszélt délutáni 1 óráig; és ennek a tekintélyes népet lapnak a szerkesztője a beszéd végétével kirohant az országházból, kocsiba vette magát, hajtatott egyenesen a szerkesztőségbe és az esti lapban már lehetett olvasni, hogy nyomorult viszonyaink között a bajból mégis csak — Kerkápoly mentheti meg az országot.

*

* *

Hatalmas bizonyítéka annak, hogy Kerkápoly olyan kitűnően tud beszélni, mint — gorombászkodni.

Mind kettőt — „nagyban és egészben.“

*

* *

Ha már felhoztam, hogy Lónyai grófot miniszter társai a szó szoros értelmében kimarták körükből, nem hallgathatom el, hogy az iránta uralkodott ellenszenvnek egyik oka a nemes gróf példátlan gőgje volt.

És II-dik Kákay Aranyos Tisza Kálmánt mondja gögös embernek! — Pedig hát Tisza Kálmán gróf Lónyay Menyhérthez képest a megcsontosodott — alázatosság.

*
* *
*

De térjünk vissza a kiegyezéshez.

A Deák-párt noha az ország anyagi erejének teljében volt, a kiegyezésnek épen a legnehezebb részeit hagyta megoldatlanul. Tisza Kálmánnak tehát sokkal nehezebb feladat jutott most, az ország anyagi nyomora közepett, mint a milyen a Deák-párt föladata volt akkor, midőn a birodalom másik felével egyezkedni kezdett, s midőn a mellett, hogy vagyoniilag jól álltunk — még pressiót is gyakorolhattunk Ausztriára.

És ha Tisza Kálmán a kiegyezést még is előnyösebben kötötte meg mint ők, olyan érdemet szerzett vele magának, a melyet lehet talán el nem ismerni, de ócsárolni nem szabad.

Hisz'n maga báró Sennyey Pál megmondotta, hogy annál, mint amennyit Tisza elért, ő sem tudna nagyobb eredményt kivívni.

Nem ártana, ha ez néha eszébe jutna az „egyesült ellenzék” — conservatív elemeinek.

*
* *
*

Senyeinek, mint széles látkörű, s politikai tapintattal bíró államférfiúnak tényleg be kelle

látni, hogy a mit Tisza Kálmán Ausztriától nyert az a megnyerhető maximuma.

Nem csak azért, mert — mint érintettem — a volt Deák-párt a kiegyezés legnehezebb kérdéseit hagyta megoldatlanul, de azért is, mert Sennyey és pártja nem egyszer hivatkoztak az országházban arra, hogy ők a Deák-párt országpusztító politikájának — nem részesei.

Tehát Sennyeinek, mint politikus és államférfinak tudnia kellett, hogy épen ez az országpusztító politika, melynek ő és pártja nem részesei, tette lehetetlenné a kiegyezésben minden — a Tiszáénál csak egy hajszállal is előnyösebb — alkumegkötését.

Hogy mi volt ez az országot pusztító politika, a melynek részességet a conservatív párt és vezére annyi erélylyel és szívóssággal utasították el maguktól, s minek ismétljem.

Fájó, vissza-vissza siró emléke az még minden hazafinak.

Pazar hivatalosztogatás a protekcionált léhűtők egész rajának.

Vasuti concessiók könnyelmű engedélyezése a tüskön-bokron „igent“ szavazó képviselői hűség jutalmazásának.

Erdő üzletek, a melyek közbotrányt okoznak.

A keleti vasut ügyei, a melyben az elfogatásokat elrendelő képviselőházi határozat ma is az „érdekelték“ feje fölöt lebeg.

A fiumei hajógyár dolga, a hol Lónyai vád alá helyezését évek múlva kell indítványozni.

Adóságok adóságra halmazása, meggon-
datlan könnyelműséggel, sokszor az ország meg-
alázásával és a hiteltközvetítő szenzálok gazdago-
dásával.

A pártot vakon követő képviselők és azok
atyafiságának, ismeretségének, rokonságának egy-
egy eldobott konce, a melynek sokszor nagy ér-
tékét az ország népe ma is izzadja.

Törvények, a melyek — ha az ország
anyagi- és szelemi-fejlődésének nem ártottak, —
bizonyosan ma sincsenek életbe léptetve; — ha
pedig életbe léptették, csak egyengették az utat
az anyagi megsemmisülés felé.

Koldus tarisznya az ország nyakában és
„becsületes“ pénzügyminiszterek milliókkal
gazdagodása.

A párt elemeinek személyes érdekek közül
való csoportosulása, a mely szétzülléssel fenye-
geti a párt-összeséget: hogy e szétzüllődés meg
ne történjék, hizelegnek a személyes érdekeknek.
E hizelegésben mindig van része az „anyag“-
nak, s természetesen mindig az ország rovására.

Az adók emelkednek. Az elégtelenség ál-
talanos és megkezdődik az — embervásár,

Lónyay százezreket költ a választásokra.
Iger, — ad, — fizet, — vesz. Teremt magának
közvéleményt. Alapít lapokat, a melyeket dotál
példátlan gazdagsággal. A „Korunk“ a rendelke-
zési alapot rövid fennállása alatt majd nem
60,000 forintot igénybe. A vidéki lapok bol-

dog-boldogtalanja az ország pénzén dicséri a kormányt. A sajtó-iroda tagjai usznak a jólétben, mert szerte-szét küldött cikkeiket tetszésük szerinti felszámításban fizeti a dispositions-fond.

Más országokból ideszármazott szédelgők céljainak könyelmű, sokszor bűnös előmozdítása.

Részvénytársaságok alakítására lázas sietéssel adják ki az engedélyeket. A miniszteriumok hivatalnokai még éjjel is a bureaukban dolgoznak — a jövevény piócák ügyében — ezek által megfizetve.

A kormány látja, hogy ez többé nem a hazai iparnak fejlesztése, de gyalázatos üzelmek, a melyek végre is megölik a hazai ipart. A kormány látja, hogy a részvénytársaság alakítási engedélyeket világot csaló svindlerék öngazdagodásukra használják, és a mint megkapták, tovább adnak rajta jó áron. A „krach“ előre veti árnyékát. A pusztulás vijjongó előhírnökéül. egy-egy csőd ijeszti a nép hiszékenységét és inti tartózkodásra e lelketlen gazemberektől. És a kormány még ekkor is adja ki egyre az engedélyeket, noha már kevesebb számban. Nem azért, mert nem akarna többet adni, hanem, mert a kik tele ették magukat — nem vágnak újabb engedélyre, akik pedig újabb engedélyt kérnek, tartanak tőle, hogy már — nem ehetik tele magukat.

Belügyi dolgaink elhanyagoltatnak, mert a fő cél nem az ország érdekeinek előmozdítása,

de a többség fen- és együtt tartása, míg utoljára megbuknak valamenyen — alulról.

A sajtó nem hunyhat többé szemet a nemzet forrongó elégtelensége előtt. A párt tagjai maguk teszik mind gyöngébbé, mind lazábbá azt a kapcsolatot, amelyik őket együtt tartotta, mert érzik, hogy nem sokat várhatnak többé a kormánytól.

És így történik, hogy kezdenek alakulni — személyi fractiók. Kiki csatlakozik ahhoz, a kitől majdan bekövetkező jobb időkben újra hasznot remél.

Senyey Pál, anélkül, hogy még nyíltan pártot alkotna, lassanként körülvéve látta magát övéi által.

Gr. Lónyay Menyhért külön organumot tart magának a „Reformban“; subventionálja a lapot bőséggel és személyes barátait együvé csoportosítja. Látja, hogy e bábeli zürzavarban neki, a ki szeret a zavarosban halászni, még jövője van. Embereinek a „Lónyay-párt“ elnevezése ellem tiltakozik ugyan, de olyan modorban, hogy a tiltakozás csak megerősíti egy Lónyay párt létezéséről uralkodó általános véleményt.

Kerkápoly feszültségben van Lónyayval, de neki is meg van a maga egy pár Satelles-e, a kik azonban vele együttszerényen meghuzzák magukat.

A nemzet pedig — torkig lakott a nagy honboldogítással és látja, hogy ez a gazdálkozás nem egyéb, mint a rongyos szegénység mezte-

lenre vetköztetése, s méltó felháborodásában elő-
készíti 1875. február 3-át.

*
* *

A politikai erkölcsök ilyen sülyedése után
lehet-é csodálni, ha a magyar ember inkább a
Bach-korszakot óhajtotta vissza magának, sem-
hogyan tovább nyögjön e haszonleső politikai szé-
delgők türhetetlen igája alatt.